

گمانه‌ای در تحول تاریخی شهر با بررسی سیماشناسی حیات بناها با

به کارگیری سامانه اطلاعات جغرافیایی (G S)

(نمونه موردی: شهر تاریخی بشرویه)

حسین ذبیحی^{۱*}، رضا شاکر اردکانی^۲

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، گروه تخصصی شهرسازی

^۲ کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، گروه تخصصی شهرسازی

(تاریخ دریافت: ۹۱/۶/۱ تاریخ پذیرش: ۹۱/۹/۱)

چکیده

به طور معمول، برای بازنمایی سیمای تاریخی شهر، به متن‌های تاریخی و پیمایش‌های میدانی متوسل می‌شوند. کمبود و در مواردی نبودن منابع مورد اعتماد و نوشتاری تاریخی که اشاره‌های مستقیم و مشخص به تحول شهر داشته باشد، مطالعات میدانی و فصل‌های مختلف حفاری‌های باستان‌شناسی را تنها گزینه دستیابی به جواب نشان می‌دهد. تا از راه آن بتوان چهره تاریخی شهر را به صورت تقریبی، در دوره‌ای خاص از تاریخ بیان نمود. اما سؤال مطرح شده در این پژوهش این است که در شهرهایی که متن‌های تاریخی محکمی در ارتباط با سیر تحول تاریخی شهر کمتر وجود دارد و قبل از هرگونه گمانه‌زنی باستان‌شناسی، چگونه می‌توان تحول تاریخی شهر را تبیین نمود؟ این مطالعه آن است تا بر اساس ریخت‌شناسی شهری و با مطالعه شکل ظاهری شهر، تشکیل تدریجی بافت آن را نشان دهد. در این راستا با استفاده از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و با توجه به سوابق موضوع و به صورت خاص، نظریه شولتز در سه سطح مواجهه با آن (تپولوژی، توپولوژی و مورفولوژی) شهر تاریخی بشرویه مورد مطالعه قرار می‌گیرد. به این منظور برای این شهر که تقریباً تاریخی نانوشته دارد، با استفاده از عکس هوایی سال ۱۳۳۵ و سامانه اطلاعات جغرافیایی (G S) به مطالعه سیماشناسانه آن پرداخته می‌شود. به طوری که با گونه‌شناسی حیات بناها و تحلیل آن‌ها، سیمای تاریخی شهر به تصویر کشیده شده است.

واژگان کلیدی: گونه‌شناسی (تپولوژی)، موضع‌شناسی (توپولوژی)، سیماشناسی (مورفولوژی)، سامانه اطلاعات جغرافیایی (G S)، شهر بشرویه.

Conjecture on the evolution of a city by morphological study of its buildings' yards by Geographic Information System (GIS) (Case study: the historical city of Boshruyeh)

Hossein Zabihi

Assistant professor, Department of Art and Architecture, Science and Research Branch,
Islamic Azad University

Reza Shaker Ardakani

M.A. in Urban and Regional Planning, Department of Art and Architecture, Science and Research Branch,
Islamic Azad University

Abstract:

In order to demonstrate the historical image of a city, historical texts and field surveys are usually used. Field surveys and archeological excavations seem to be the only accessible options when there is a shortage of reliable sources and written texts. The question raised in this study is: How can the historical evolution of a city be described before any archeological surmise if there are no reliable historical texts.

The purpose of this article is to show the gradual formation of urban texture on the basis of the urban morphology. The historical city of Boshruyeh has been studied by using the descriptive-analytic method. In this regard the historical image of this city has been portrayed by considering the literature and particularly Norberg-Schulz's theory, on three levels: the typological, topological and morphological study of its courtyards using aerial photograph and Geographical Information System (GIS) analysis.

Keywords: Typology, Topology, Morphology, Geographic Information System (GIS), City of Boshruyeh.